

**СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ
СРБИЈЕ**

СРП СБ

**БЕОГРАД, Дечанска 14/5; тел/факс: 011/3236-259, 025/420-093
E-mail: sob@beograd.com, sindiso@sbb.rs**

САМО ЋЕ ДРЖАВА ШКОЛОВАТИ НАСТАВНИКЕ!

Измене Закона о високом образовању

Као што је министар Обрадовић и најавио на седници Републичког одбора Синдиката радника у просвети Србије (СрпС), Министарство просвете ће покушати да до краја свог мандата заокружи образовну легислативу кроз доношење нових „школских“ закона или кроз измене и допуне постојећих, уколико је то могуће, с обзиром на количину чланова који се мењају или допуњају у постојећим законима. У оквиру тих активности, у току је и јавна расправа о изменама и допунама Закона о високом образовању, која је побудила широко интересовање стручне и друге јавности, с обзиром на решења која су понуђена у предлогу измењеног закона.

Једна од новости је тзв. екстерна контрола школарина, која значи да ће држава имати могућност кориговања и лимитирања школарина, које су иначе у компетенцијама факултета. На тај начин држава би контролисала висину школарина и спречавала непримерено високе износе школарина, не само за наше услове, већ и за много богатија друштва.

Универзитети (и факултети) треба да ставе акценат на научно-истраживачки рад који би требало да буде у функцији општег привредног развоја, те да развијају стратешко партнерство и сарадњу са тржиштем и великим компанијама и на тај начин да обезбеђују приходе од зараде на тржишту, а не, као досад, искључиво од школарина или из буџетских средстава.

Велику пажњу и отпоре изазвала је одредба Закона да се будући професори, судије, тужиоци и лекари убудуће школују искључиво на државним факултетима. Очигледно је да су предлагачи прихватили решења која већ постоје у једном броју земаља Европске уније, а које су прихватиле идеју коју је прва инволвирала Финска, имајући при томе логичан интерес државе да за своје потребе сама школује судије и тужиоце, као и друге јавне чиновнике. Управо то оспорава велики број приватних факултета, који сматрају да се тиме приватни факултети и универзитети дискриминишу, а држава себи обезбеђује привилегован положај на тржишту образовања. Иницијативе оних који оспоравају законски предлог се крећу у томе да делом прихватају аргументацију која се односи на школовање судија и тужиоца, јер су они од посебног значаја за заштиту правног поретка, док би, по њима, други смерови, а пре свега они из области пословног права, требали да буду заступљени и на приватним факултетима.

Што се тиче наше струке, већина критичара сматра да држава треба да задржи ексклузивност у школовању учитеља и наставника у основним и

средњим школама за педагошке и психолошке предмете, јер су и они од посебног значаја за државу и систем у целини, али би, сматрају критичари, сви други који се школују за наставнички рад требали имати право да се школују и на приватним образовним институцијама. У супротности би то значило одумирање и нестајање високошколских институција из образовног система Србије, тврде они.

Критичари понуђених решења нападају и болоњски приступ и предлажу напуштање тог система, али није јасно да ли се то ради због подилажења великом броју студената који „развлаче“ време студирања, а не поштују ни договорено, већ траже нове и нове уступке или о стварном залагању за квалитетнији образовни систем. Законопредлагач тврди да су предложене измене у функцији побољшања ефикасности студирања; предложено је **6** испитних рокова, увођење апсолвентског стажа и могућност накнадног савладавања предиспитних обавеза, а самофинансирајући студенти ће сами себи „диктирати темпо“ студирања (али најдуже на рок два пута дужи од онога предвиђеног за редовни завршетак студија).

Изменама и допунама Закона се усклађује систем са лисабонским договором о признавању диплома, враћа се категорија ванредних студената, а студенти добијају места у радним телима академске заједнице: у Националном просветном савету и Комисији за акредитацију и проверу квалитета.

Што се тиче наставних планова и програма, представници Министарства просвете имају став да тај простор треба да буде препуштен експертима, а да се држава не треба уплитати у тај део.

Ако се усвоје измене и допуне Закона приватни факултети мораће имати најмање **20** професора у сталном радном односу, а у Министарству просвете ће морати (сваке године) депоновати и банкарску гаранцију у висини од **10%** од износа школарина укупног броја студената. Нови Закон предвиђа и оштрије критеријуме за оне који буду наново тражили обнову или добијање дозволе за рад, а између осталог и решено својинско питање над објектима у којима се реализује настава (односно да докажу да су власници најмање **50%** објекта у ком се изводи настава) и друге активности. Међутим, одредба да „свака установа мора запошљавати **20** универзитетских наставника у сталном радном односу, односно онолико наставника колико је потребно да „покрије“ **70%** активне наставе“, изазвала је велике критике. Док из Министарства просвете тврде да је то једини начин да се стане на пут хаосу који тренутно влада и у којем се дешава да један професор предаје на чак **7** факултета истовремено, а да се не зна где је у радном односу, или да један професор предаје чак **14** различитих предмета, приватни послодавци тврде да ће ова одредба процес вратити уназад, јер се уговори потписују за сваки семестар, а да би уговор на **5** година створио обавезу тој установи да задржи професора, чак и ако он није довољно квалитетан предавач, па чак и онда када га студенти не прихватају. Оваква одредба умањује и могућност да домаћи факултети ангажују иностране предаваче, што, сматрају критичари предлога, није у интересу ни студената, ни друштва у целиности.

Ипак, сви се слажу да треба увести више реда и да комисије за акредитацију морају инсистирати да приватни факултети обезбеде прописан простор по студенту, одговарајућу опрему, тачно одређен број наставника са јасно дефинисаним квалификацијама, као и садржајне и квалитетне студијске програме. При томе се не сме правити вештачка подела на оно што је приватно и оно што је државно.

Велику пажњу изазвала је и одредба да професори одлазе у пензију са навршених **65** година, али и да могу да буду ангажовани још **15** школских година. Наиме, законопредлагачи су предложили неколико варијанти за престанак радног односа наставника и сарадника (по једној – професору радни однос може бити продужен до три, по другој до пет школских година након што наврши помињаних **65** година живота). После тога пензионисани професор може још **10** (или **8**) школских година бити ангажован у извођењу свих облика наставе на последипломским студијама као ментор или члан комисије у поступку израде и одбране завршних радова и дисертација, а може бити ангажован у Комисији за избор наставника у звање професора.

Напомињемо да је по важећем Закону професору након **65** година било могуће продужити радни однос до две школске године и/или да му се додели звање професора емеритуса. Ово звање је додељивано, наравно, само у изузетним случајевима и за посебне заслуге у науци. И ова одредба наишла је на различите отпоре, а нарочито у кругу професора који спадају у групу временских, а који истовремено и нису порадили на сопственом подмлатку и обезбедили за време своје каријере наследнике, те аргументе за продужетак каријере и након испуњења законског рока проналазе у сталном дефициту наставника на факултету, где ни „штанцање“ доктората на појединим приватним образовним институцијама није помогло да се факултети домогну траженог и законом утврђеног броја професора. Сматрамо да је непримерен неконтролисан поступак „производње“ нових доктора, на основу проблематичних доктората, а нарочито на приватним факултетима и универзитетима, без обзира на мањак професора у овом сегменту образовања и подсећамо на чињеницу да се у великом броју земаља докторирати може само на државним факултетима, односно универзитетима.

Позивамо све заинтересоване да се укључе у јавну расправу и да допринесу да и Закон буде у функцији увођења реда у униферзитетско образовање и у корист струке. Предлог Измена и допуна Закона о високом образовању можете преузети са нашег сајта.

Нажалост, расправа траје само до краја априла, а након чега ће Предлог закона бити упућен у скупштинску процедуру, где упућени очекују да ће бити усвојен, те да ће се примењивати већ на нову генерацију студената од почетка нове наставне године у октобру.

Београд, **27.04.2010.** год.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач
генерални секретар НСПРВ и СрпС